

De hjelpeløses styrke

Det var en gang en professor ved det prestisjetunge Harvard universitetet. Han var høyt ansett blant studentene og skrev bøker som ble lest verden rundt.

Men en dag våknet han til ny erkjennelse: "En stemme i mitt indre sa meg at min suksess var blitt en fare for min sjel. Det føltes bekmørkt omkring meg. Jeg var "utbrent" som psykologene ville si, eller åndelig død."

Professoren, Henri Nouwen heter han, fant nytt liv ved å bli sjelesørger og prest i et lite kollektiv av mentalt handikappete. Han fant mening i tilværelsen ved å flytte og lytte til de mest hjelpeløse. Det er mange av dem i vårt samfunn: De som ikke finner arbeid. De ensomme. De uhelbredelig syke. Flyktningene. Tar vi inn resten av verden øker tallet dramatisk: De sultne, de undertrykte, analfabetene, de etnisk utrensete.

Fordi deres hjelpeløshet svarer til situasjonen vi alle befinner oss i, har de noe viktig å si oss. Ingen vet hvor den galopperende utviklingen fører oss hen. Klimaforandringer, befolkningsseksplosjonen, de blodige kretsløp av hat og hevn er trusler vi ikke har kontroll over.

Det gjør deg ydmyk å være hjelpeløs. Kanskje åpner det for løsninger som vi med all vår know-how ikke ser.

"Folk som vet / hva som er best,
herjer verden / som en pest"

heter det i en grukk av Piet Hein. Det går prestisje i å vite og kunne. De hjelpeløses stemme blir fjern og utydelig.

Hjelpeløshet er ikke det samme som håpløshet. Meget gir grunn til håp: I Asia holder millioner av mennesker på å arbeide seg ut av fattigdommens kvelertak. I Sør-Afrika og Midt-Østen skimter vi løsninger på langvarige konflikter. Millioner i Øst-Europa har fått frihet, på godt og ondt.

I dette nummeret bringer vi en meditasjon om å lytte. Kunne vi denne julehelgen stanse opp og ta tid nok til å tenke og lytte? Som Nouwen hører vi kanskje noe om vår egen sjel. Eller om en som trenger vår hjelp. Kanskje fornemmer vi nærværet av En som har oversikt hvor menneskeforstanden har meldt pass.

Jesus ble født i en stall og døde på et kors. Han hørte til de hjelpeløse. Men han var bærer av et budskap som forandret verden.

JJW

Seminar i St. Petersburg

"Samarbeid og forsoning rundt Østersjøen" var tema for to seminarer i Stockholm og København i 1993 og 1994. I høst fant et tredje sted i St. Petersburg 29. september - 2. oktober. Også denne gang var kjente politikere fra de baltiske land og Russland blant de ca. 20 deltakerne. Seminarene er inspirert av troen på at Østersjøområdet kan bli et eksempel på økonomisk samarbeid og løsning av etniske konflikter. Professor Herman Qvam fra Norges Landbrukshøgskole, som har samarbeid med landbruksuniversitetet i Latvia, var blant deltakerne fra Norden. Qvam skriver om seminaret:

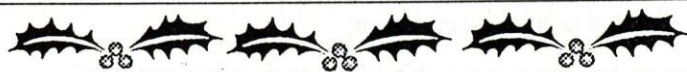
Sergei Podbolotov, en ung professor i moderne russisk historie ved universitetet i St. Petersburg, var vert og initiativtaker til dette MRA-seminaret. Krieger, okkupasjon og folkeforflytninger har skapt motsetninger og hat mellom folk i denne regionen. Under den russiske okkupasjonen ble titusener av baltere tvangsforflyttet til Sibir, mens russere, hviterussere og ukrainere flyttet til Baltikum.

Finnene har ikke glemt vinterkrigen i 1939. Polakkene på sin side har alltid følt seg truet av russerne. I dag føler russerne seg provosert og tilsidesatt av Vesten gjennom det som skjer i det tidligere Jugoslavia, og NATOs vilje til å oppta land med grense til Russland som medlemmer. En av deltakerne, Viacheslav Igrunov, russisk parlamentsmedlem og viseformann i Duma's komité for etniske spørsmål, ga klart uttrykk for russernes misnøye med denne vestlige politikken.

Den store russiske befolkningen i Baltikum var også et ømtålelig tema. Lederen av et russisk parti i Estland, Alex Semjonov, fryktet konfrontasjoner. Estlands første økonomiminister etter uavhengigheten, Dr. Erik Terk, delte hans syn, men hadde erfaring med at den enkelte russer og estlender gikk godt sammen. De statsløse russerne i Baltikum har et problem vi kjenner lite til. En russisk-ættet professor i historie fra Latvia, Alexander Gavrilin, representerte denne gruppen og beskrev dens vanskelige situasjon. Samtidig fortalte den unge latviske journalisten Inese Voika om latviernes bitterhet over den russiske dominans i landet.

Den ortodokse kirke var representert ved Alexei Bodrov fra Moskva, hvor han er rektor ved "Alexander Men Open Orthodox University". Universitetet ble grunnlagt av presten Alexander Men som ble myrdet i 1990.

Diskusjonene under seminaret bar preg av den dystre fortid og den farlige situasjonen nå. Likevel ga det håp å oppleve disse betydelige menneskenes sterke vilje til samarbeid og forsoning. Flere av dem hadde deltatt i alle tre seminarer, og en av dem sa: "Denne gangen var vi ikke bare deltakere med beslektete tanker, men gode venner." Deres engasjement i å spre MRA's idéer til flest mulig mennesker i deres land var åpenbart.

Vi ønsker våre lesere en God jul
og et Godt Nytt År!

Malta: Tid til familien

Forfatteren Annejet Campbell fra London besøkte Malta i november. Bjørn Ole og Josephine Austad beretter:

"Hva kan jeg gjøre når jeg mister kontakt med min tenåringsdatter og hennes venner?" "Når vår sønn nekter å gjøre skolearbeidet, hva skal vi gjøre?" "Det er mange konflikter mellom våre barn på grunn av søskensjalousi. Hvordan kan vi få en slutt på det?" Annejet Campbell fikk disse og flere andre konkrete spørsmål da hun talte til 250 foreldre og lærere på en videregående skole på Malta. Tema var dialog mellom barn og foreldre og foreldrene imellom. Hennes bøker "Listen to the Children" og "Listen for a Change" som er bygget på erfaringer og opplevelser i familier verden rundt, gikk unna som varmt hvetebrød.

Troen på ekteskap og familieliv har stått sterkt på Malta. Men økende velstand og forbrukersamfunnets mentalitet setter familielivet under press. Det er som om maltesere ønsker å ri to hester på en gang. De vil ha et godt og trygt familieliv og samtidig det moderne Europas materielle overflod med enkeltindivids tilfredsstillelse i sentrum.

Mange føler behov for offensiv nytenkning og mobilisering for de verdier et sunt samfunn må bygge på. Annejet Campbells ti dager på Malta bød på et variert program. Hun møttes med grupper til samtaler og diskusjoner i vårt og andres hjem. Parlamentsmedlem Giovanna Debono, medlem av regjeringen med ansvar for familiespørsmål, og Maltas delegasjonsleder til kvinnekongressen i Beijing tok imot henne på sitt kontor.

Kate Gonzi, parlamentspresidentens hustru, inviterte en gruppe kvinner som har sine ektefeller i Parlamentet. Det ble en livlig diskusjon, blant annet om hvordan en kan kombinere politisk engasjement og familieliv. "Du gjør alt for andre, men oss har du ikke tid til," er dessverre hva mange barn og ektefeller ender opp med å føle.

Undervisningsministeriet innkalte over hundre rådgivnings- og sosiallærere for å høre Annejet. Hun sa blant annet: "I flere land er det voksende erkjennelse blant psykologer og andre med innsikt at det er en klar sammenheng mellom økende vold og narkotikamisbruk blant unge mennesker og sammenbrudd i familielivet." Hun siterte fra en kanadisk undersøkelse som viser at ungdom føler at ingen lytter til dem. Foreldrene er for opptatte med å tjene penger og har ikke tid til å være sammen med sine barn.

Annejet gjentok i flere sammenhenger: "Vi behøver ikke være passive ofre for familielivets sammenbrudd. Det er noe vi kan gjøre her og nå." I en tid da psykologisk ekspertise blir mer og mer etterspurt for å løse familiekonflikter, ga hun foreldre enkle verktøy til selv å gjøre noe med problemene, før de blir uoverkommelige. Hun betonet evnen til å lytte og å leve seg inn i barnas og ektefellens verden. Åpenhet og tillit var nøkkord. Frykt og kontroll fremskynder ofte det vi prøver å motvirke. Hun viste med en rekke eksempler hvordan mennesker som har søkt Guds vei, har funnet uventede løsninger. Fremfor alt har en familie behov for en målsetning utover det selv å ha det godt sammen.

Oslo, Beijing, Chicago

"Islam har vært en hovedfaktor i europeisk historie i omlag 1400 år. Den har noen ganger truet, andre ganger beriket og alltid utfordret det europeiske samfunn," het det i innbydelsen til et seminar om "Islam og muslimer i Norge". Det fant sted i MRA's hus i Oslo 15. oktober. Blant de ca. 45 deltakerne var Formannen i Islamsk Råd i Norge, tre av hans kolleger og imamen fra en av Oslos moskéer. Spørsmålet om hva som kan gjøres for å hindre misbruk av religion til maktføremål, fremme dialog og fjerne fordommer sto sentralt i diskusjonen.

Et tidligere seminar om innvandreres situasjon i Norge hadde funnet sted i MRA's hus i september. Innledere her var Babou Sarr, leder for Non-Fighting Generation, en ikke-volds bevegelse blant norsk ungdom, og Kebba Secka, medlem av Islamsk Råd i Norge. Begge hadde i sommer deltatt i MRA's internasjonale konferanser i Caux, Sveits.

Konfucius

"Det ble klart at MRA's ideer har fruktbar grobunn i Kinas tradisjoner." Dette var inntrykket hos fire av de ansvarlige for MRA-senteret i Caux som avla et to ukers besøk i Kina i oktober. Det var et gjenbesøk etter at delegasjoner fra CAFIU (Chinese Association for International Understanding) hadde besøkt Caux de fire foregående sommere.

I Shandong-provinsen besøkte de et berømt tempel hvor Konfucius ligger begravet. Fire professorer som underviser i hans lære, fortalte dem at kjærlighet, mot og visdom var tre av pillarene hos Konfucius, men at han betraktet kjærlighet som det viktigste. Professorene mente at de vesentligste elementene i MRA's og Konfucius' prinsipper var de samme.

Appell fra Chicago

"Gi samfunnet et hjerte" var tema for et MRA-symposium i Chicago i oktober. Symposiet, som ble støttet av 18 medlemmer av bystyret i Chicago med ordfører Richard Dale i spissen, var sammenkalt for å "føre en ærlig dialog om rasel, forsoning og ansvarsfølelse". Symposiet sendte til slutt ut et opprop til nasjonen.

Ikke lenge etter fant den såkalte millionmarsjen sted i Washington, hvor flere hundre tusen afrikansk-amerikanere markerte det sorte Amerikas sorte solidaritet. I en kommentar til marsjen skrev en kjent spaltist i Washington Post: "Jeg har nettopp lest et opprop med overskriften 'Gi samfunnet et hjerte' som utdyper hva det er behov for:

* Å lytte nøye til hverandre og til hele fellesskapet;

* å bringe mennesker sammen, ikke i konfrontasjon men i tillit, for å møte de mest påtrengende behovene;

* å søke etter løsninger, ved å konsentrere seg om hva som er rett og ikke hvem som har rett;

* og å bygge varige forbindelser utenfor vår nære krets."

Arrangørene av symposiet, som kaller seg "En nasjonal koalisjon for håp i storbyene", arbeider rundt i USA for å bygge bro over rase- og klassekonflikter.

Meditasjon over en skulptur

Først den som har lært å lytte, lærer å snakke. Som mennesker kan vi aldri være sikre på stemmene vi hører. Ørene plukker opp et virvar av stemmer. Vi må lytte og samtidig stille spørsmål ved det vi hører.

Å lytte er som å plukke ukjente frukter. Det er som å hente vann fra en brønn hvor botten må senkes dypt før du kan være sikker på å ha nådd ned til kilden.

Mannen i skulpturen som ser oppover vet dette. Han vet hvor lett det er å ta feil. Han vet hvor oppmerksom han må være for å forstå ordet som er henvendt til ham. Rundt ham er det larm, snakk, skvalder - hver dag, hver time. En inflasjon av ord. Derfor konsentrerer han hele sin oppmerksomhet og anstrenger seg til det ytterste for ikke å gå glipp av noe viktig.

Han hører at et ord ovenfra er rettet til ham. Det er svakt, uanselig, lett å gå glipp av. Det kan misforstås, drukne i larmen, overdøves av vær og vind.

Så mannen bruker hendene som hørselshjelp. Han vil ikke gå glipp av noe, hver detalj er viktig. Hele mannen blir ører i den grad at hans totale vesen samles i viljen til å lytte. Nå er det ikke bare ørene som oppfatter lyden, men hele kroppen lytter. Også øynene er rettet mot ordets opphav. Vidt åpne, nesten forskrekket men uten angst, synes de å være overveldet av

noe. Prøver de ikke å se munnen på den som taler?

Hvor mektig må ikke ordet og budskapet være når det i den grad samler et menneske. *'Mysterium tremendum et fascinans'* - et mysterium som samtidig er rystende og fascinerende.

Å lytte viser seg å være verdt møyen og anstrengelsen. Det åpner for en samtale som gjør det mulig for et menneske å oppdage viljen til et Du over seg, hensikten og planen. Ved stadig på ny å lytte, lærer mennesket å skjelne, blir mere

skarpsynt, og opplever et kall som viser hva som er livets mening nettopp for meg.

Et slik kall beriker og tilfredsstiller. I tillegg holder det oppe.

Ordet holdes allerede usynlig fast i de krummete hendene. De tar hele mennesket i sin besittelse, griper det og svinger det oppover.

Den som lytter på denne måten vil aldri være for döv til å oppfatte Guds ord og budskap. Hans liv blir en utlegning av guddommelig tale, et stammende uttrykk for mysteriet i Ham hvis ord han har hørt.

Fra det internasjonale MRA-bladet "For a Change", desember '95. Ved Joseph Bill, SJ.

Nord-Irland - grunnlag for fred

"Å delta i en ærlig dialog er ikke å overgi seg, men det viser styrke og sunn fornuft," sa president Clinton under hans Nord-Irland-besøk i november. USA vil opprettholde de politiske, moralske og økonomiske forpliktelsene til å forsone partene i den 25 år gamle konflikten, forsikret han.

Men hvis freden skal bli varig, må den også vokse innenfra, i menneskenes hjarter. Det viser utviklingen, både i Nord-Irland og Bosnia. I det følgende gir en nord-irsk protestant, Peter Hannon, sitt syn på forutsetningene for varig forsoning. Han har i mange år arbeidet på heltid med MRA både i Nord-Irland og Sør-Afrika.

Hvorfor ønsker vi fred? Hvordan hver enkelt av oss besvarer dette spørsmål - enten vi bor i Nord-Irland eller Bosnia, Somalia eller Sør-Afrika - vil påvirke vårt bidrag til å overvinne splittelsen i landet vårt.

Jeg er bosatt i Nord-Irland hvor våpenhvilen har vart i litt over ett år. Hvis mitt ønske om fred bare er å komme tilbake til det "normale", hvor mine egne interesser er det viktigste, er jeg fortsatt en del av problemet. For mitt "normale" samfunn praktiserte diskriminering og urettferdighet. Det var grunnen til at vi fikk konfrontasjon.

Konfrontasjon har vært nødvendig. Min "fred" trenger til å bli

forstyrret. Jeg sier ikke dermed at vold er riktig. Men vi har et valg: Å frivillig ta opp kampen mot det som er galt i vårt samfunn - eller vende ryggen til behov og følelser hos de som står imot oss. Den første kursen er smertefull og møter motstand, den andre åpner døren for vold. Vi kan ikke selvrettfærdig legge skylden for vold på "ekstremister".

Hvis jeg ønsker fred uten at de dypere årsaker til ufreden blir besvart, hvis jeg først og fremst ønsker å leve uforstyrret i min egen komfortable verden, da vil ordet "forsoning" være en fornærmelse mot de militante - og med god grunn.

Av legning liker jeg moderasjon - en passende mengde av godvilje og godt arbeid til å lette min samvittighet. Men nåde den som rører ved min egen måte å gjøre ting på! Moderasjon har lite å tilføre en situasjon hvor fremtiden bestemmes av de som har den mest lidenskapelige overbevisning.

Å diagnostisere hva som er galt er en ting. Å bestemme seg for å gjøre det som er rett er noe annet. Hver enkelt av oss kan ta sikte på å bli det vesle hengslet som en stor dør kan svinge på. Irsk-engelsk, svart-hvit, serber-kroat, kristen-muslim, kanskje jeg og den vanskelige naboen - hver av oss har en enestående sjanse til å bli en virkelig fredsstifter. Prisen er å rette på fortidens feil og arbeide for å imøtekomme lengslene hos hele befolkningen i Nord-Irland.

sakset

Samvittigheten består i å sette grenser. Utfordringen til oss på den nordlige halvkule er hvor vi trekker grensen mellom oss og de andre, hvor vidtfavnende vi definerer det moralske fellesskapet vi tilhører. Det vil bestemme om en "verdenssamvittighet" blir til, eller om en ny mur skal skille slumkvartere fra vår egen.

Mot denne nye todelingen av verden finnes det bare et moralsk svar. "Verken historien eller nåtiden kan gjøre det til virkelighet. Det kan bare hver enkelts samvittighet," skriver Jean-Christophe Rufin i boken "Riket og de nye barbarene".

Historikeren Heinz D. Kittsteiner i Die Zeit, Hamburg, 3.11.95

Oljepengene har skapt et moralsk forfall i Norge, mener professor i statsvitenskap, Bernt Hagtvet. For å rette opp nasjonens moral lanserte Hagtvet seks teser for bruk av oljefondet:

- * Gjenoppbygg Bosnia. Gjør Mostar til en vennskapsby.
- * Refinansier FN.
- * Slett all u-landsgjeld.
- * Fjern alle atomkraftverk i vårt nærområde.
- * Hjelp minoritetene i Øst-Europa. Disse minoritetene utgjør en krutt-tønne som er farlig for demokratisk utvikling.
- * Driv en langsiktig oppbygging av kompetanse her hjemme i Norge.

Kyrre Nakkim, Arbeiderbladet, 15.11.95

Det er vanskelig å vurdere hvilken betydning Oxfordgruppen (MRA's forgjenger) har hatt for svensk kirkeliv etter krigen. Men den generasjonen som gjennom gruppen hadde fått syn for at kirkens oppgave ikke er å forsvare posisjoner men å erobre et land gjennom å vinne mennesker for Gud, den ble aldri helt fri fra dette synet.

Dr. theol Erik Petré i en anmeldelse av Anders Jarlerts bok om Oxfordgruppen. Lund University Press, Lund 1995

Ideologiene er døde, sier Thorbjörn Jagland. Alt mens kortklippte nynazister utkjemper gateslag i europeiske byer.

Troen på det rasjonelle menneske synes like uutryddelig som lengselen etter ideologienes patentløsninger. La gå at nynazistene foreløpig er et randfenomén. Men det er ikke tilfellet med lengselen etter altomfattende livsforklaringer og utopier.

I ideologienes sted vil Jagland sette "toleranse som bærende prinsipp, åpning for tvilen, men med sterk tro på vitenskap og teknologi, kombinert med demokrati". Dette er hans rådslag som basis for et nytt partiprogram.

Få vil bestride nødvendigheten av toleranse og demokrati, selv om toleranse kan ha sine grenser. Skal man være tolerant overfor rasisme? Eller overfor korrupsjon? Og er ikke demokratiet en styringsmekanisme som forutsetter menneskelig kvalitet hos sine borgere? Hvor den enkeltes selvutfoldelse skjer på fellesskapets bekostning, enten det gjelder transaksjoner å la Airbus eller måten vi lever på i våre hjem, mister demokratiet sin troverdighet.

Det er vanskelig å dele Jaglands "sterke tro på teknologi og vitenskap". Begge er like verdinøytrale som en ambolt: Den kan brukes til å smi sverd eller plogjern. Det avhenger av smeden, eller hans oppdragsgivere.

Jaglands rådslag burde innbefatte en klarere utfordring til menneskene. Det er deres valg av normer og verdier som avgjør om teknologi og vitenskap skal slavebinde eller frigjøre, ødelegge eller bygge opp.

Som Václav Havel sa det i en tale til Harvard universitetet tidligere i år: "Den viktigste oppgaven i epoken som ligger foran oss, er en radikal fornyelse av ansvarsfølelsen. Vi er fortapt hvis ikke vår samvittighet holder følge med vår forstand."

Jens Jonathan Wilhelmsen, Arbeiderbladet, 29.11.95

Holdninger er ikke noe man kan lære og faglig selvrespekt er ikke så mye et resultat av anerkjennelse, som et resultat av hver enkelts holdning både til seg selv, til andre og til det man gjør. Hvis man oppdager at noe skurrer, at noe ikke er slik det skal være, da hjelper ikke all verdens ros og klapp på skulderen. Det er ikke noe annet enn kosmetikk. Det er vi selv som skal vite når vi har gjort noe riktig eller galt. Men dette kan vi bare bedømme på grunnlag av en holdning, en holdning som innbefatter design, men som ikke slutter der.

Professor Peter Haars i Visuell, Tidsskrift for illustrasjon og grafisk formgivning, nr. 5-95

NY VERDEN vil fremme en forandring i både menneskers holdninger og i samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Kristi forvandlende kraft. Bladet beretter om et globalt arbeid som er åpent for alle, og om kampen mellom ondt og godt som pågår i ethvert menneske og folkeslag.

UTGIVER: Moralsk Opprustning, Postboks 3018, Elisenberg, 0207 Oslo.
Tlf. 22 55 94 30. Fax 22 44 85 04. Postgiro 0804.5125794. Bankgiro 6030.05.08831.

ANSVARLIGE: Bjørn Ole Austad og Jens J. Wilhelmsen.